

La legislació penal de cada país defineix quines accions constitueixen delictes i, per tant, qui podrà ser considerat un delinqüent i qui una víctima. En aquest procés de definició i aplicació de la justícia, la societat tendeix a crear bocs expiatoris.

Víctimes, delinqüents i bocs expiatoris

Text **Lola Vallès** Antropòloga. Responsable d'investigació i cooperació internacional de l'Institut de Seguretat Pública de Catalunya

Ours is, again, a time of fears
Bauman, 2006

Treballaven en un taller tèxtil confeccionant tot tipus de roba. Havien vingut a Europa buscant un futur millor, buscant una feina que els donés diners per mantenir-se a ells i els familiars que s'havien quedat a casa. Però un dia, de sobte, va entrar al taller un grup d'homes i dones uniformats. Portaven armes –encara que no les van usar– i els van convidar a sortir del taller. Els van dir que venien a salvar-los d'una feina d'esclavitud. Sense previ avís, van haver d'abandonar el seu lloc de treball, alguns també casa seva. Clausuraven el taller perquè era il·legal i detenien els seus caps, els quals els havien donat feina perquè eren xinesos, perquè eren dels seus. Van anar sortint del taller al carrer, perplexos. Quant de temps duraria, allò? Quan podrien tornar a treballar?

Alguns se'n van anar ràpid cap a casa seva o a casa de familiars, ja que tenien por que els retornessin al seu país. Però, passades les primeres hores, es va començar a estendre el rumor que no podrien tornar a la feina: els seus caps eren a comissaria acusats d'atemptar contra els drets dels treballadors. I ells... Quina culpa tenien? Per què els havien tret la seva única seguretat? Qui els donaria feina, ara? Qui els donaria un sostre?

La coneguda com a Operació Wei es va dur a terme el 16 de juny de 2009 a la ciutat de Mataró. Després d'un desplegament policial impressionant es va tancar una operació sorpresa contra setanta-dos tallers tèxtils xinesos de la capital del Maresme. En van detenir els propietaris i en van "alliberar" els empleats de l'explotació laboral. Van tancar els delinqüents, van redimir les víctimes. Però les víctimes de l'explotació, de sobte, es van trobar sense feina, sense ingressos per mantenir-se a ells i les seves famílies, sense habitatge. Els seus "salvadors", tot i que sense voler-ho, els havien deixat sense tot això. No entenien quina justícia era aquesta que els deixava al carrer sense previ avís. Havien preparat una intervenció per sorpresa, ja que volien assegurar-se l'èxit de l'operació. Per por que es filtrés l'actuació policial, no s'havia avisat les autoritats locals,

que es van trobar amb centenars de ciutadans xinesos deambulant pel carrer, sense feina, sense recursos, alguns sense un lloc on viure.

La policia és l'agència encarregada de fer complir la llei. Una llei que traça la línia entre allò que és legal i allò que no ho és, entre els que infringeixen la llei, els delinqüents, i els que pateixen les conseqüències d'aquesta infracció, les víctimes. Però, en el cas dels treballadors xinesos, que potser no eren més víctimes després de perdre la feina? Ells s'ho pensaven. Molts no se sentien explotats; a la Xina sí que ho estaven, per això van marxar cap a Europa. La decisió d'intervenir sobre els tallers per evitar l'explotació laboral dels seus treballadors també sembla que respon a algun tipus de demanda ciutadana. En aquest cas, potser els empresaris autòctons del sector tèxtil de la zona van pressionar perquè s'hi intervingués de manera contundent i evitar la competència dels tallers tèxtils regentats per xinesos.

Bauman¹ ens recorda que els ciutadans, com a víctimes potencials, podem sentir dos tipus de perills. Els més directes i palpables són les amenaces contra el propi cos i contra allò que posseïm, la por de ser lesionats o agredits o que ens robin; és a dir, les amenaces contra la "seguretat personal". Altres perills són de tipus més general, ja que no posen en perill coses concretes, sinó que amenacen l'ordre social que ens assegura el manteniment, per exemple, d'uns ingressos o una feina que ens permeten viure. Es tracta d'una amenaça a aquella seguretat que ens fa immunes a la degradació i a l'exclusió i assegura la nostra posició en la piràmide social i la nostra identitat, és a dir, la "seguretat en la societat". En el cas dels treballadors dels tallers xinesos, la justícia va intervenir per protegir la seva seguretat personal. No obstant això, amb aquesta acció, va descuidar la seva seguretat en la societat.

Una de les funcions de l'Estat és protegir els ciutadans contra la inseguretat; aquesta és una de les promeses que apareixen sempre en les campanyes electorals. Tanmateix, en no poder complir amb aquesta promesa, especialment amb relació a la "seguretat en la societat", l'Estat es veu obligat a referir

aquesta promesa exclusivament a la “seguretat personal” i, per tant, concentra la majoria de les actuacions de la justícia a protegir individualment els ciutadans, com va passar en l’Operació Wei.

La “creació” de víctimes i delictes

Reprenem la reflexió sobre la doble victimització dels treballadors xinesos. Eren víctimes de l’explotació laboral i amb la intervenció de la justícia van perdre la seva posició social. Pot el compliment estricte de la llei crear noves víctimes? Vegem la definició de víctima de delicte que ens proporciona Nacions Unides: “S’entén per víctimes les persones que, individualment o col·lectivament, han patit danys, incloent-hi lesions físiques o mentals, patiment emocional, pèrdua financera o menyscabament substancial dels seus drets fonamentals, com a conseqüència d’accions o omissions que violen la legislació penal vigent en els Estats membres, inclosa la que proscriu l’abús de poder”². És la legislació penal vigent en cada país, doncs, la que defineix quines “accions o omissions” constitueixen delicte; per tant, també defineix qui podrà ser considerat delinqüent i qui una víctima.

Estrictament parlant, les societats “creem” delictes quan legislem. Per exemple, si s’aprova una nova legislació penal contra la contaminació, llavors apareixeran noves conductes delictives que abans no eren considerades infraccions ni eren perseguides pel sistema penal. Si, al contrari, la legislació contra el consum de marihuana o contra la prostitució es deroga, és a dir, es despenalitzen aquests supòsits abans perseguits, simplement desapareixeran molts tipus de delictes que hi estaven relacionats. Un altre exemple: en moltes societats hi ha persones que ataquen la seva parella si descobreixen que aquesta té un *embolic*. Algunes societats ho consideren un delicte, d’altres ho reproveixen però ho consideren comprensible, i fins i tot n’hi ha que ho consideren una conducta d’honor.

La conclusió és, doncs, que el fet que una conducta sigui definida com a delicte i, en conseqüència, sigui perseguida pel sistema penal, depèn de quin significat hi doni la majoria de la societat i que aquest significat sigui recollit per la legislació penal. No defensem pas un relativisme moral, però sí que volem reflexionar sobre el valor absolut de les normes que es basen en com hauria de ser el món, en comptes de referir-se a com és el món real.

Però, a través de quin mecanisme arriba la societat a considerar com a reprovable el fet que una persona pegui a la seva parella, sigui quin sigui el motiu? El procés de definir una acció com a delicte forma part d’un procés social més ampli: el de definir i intentar suprimir la desviació social. La desviació es defineix socialment quan certes conductes són

“Amb la intervenció de la justícia, els treballadors xinesos de Mataró van perdre la seva posició social. Pot el compliment de la llei crear noves víctimes?”

declarades “dolentes” i, en conseqüència, s'intenta minimitzar-les o eliminar-les.

Segons Becker³, són els grups socials els que creen la desviació en crear les normes la infracció de les quals constituirà una desviació i aplicant aquestes normes a determinades persones que seran etiquetades com a desviades o *outsiders*. Aquest autor apunta un altre nivell de selecció: el grau en què un acte és tractat com a desviat també depèn de qui comet aquest acte i de qui s'hi sent perjudicat. Així doncs, les normes tendeixen a aplicar-se més a unes persones que a unes altres. Podem esmentar l'exemple dels Estats Units, on la llei s'aplica de manera diferent sobre negres que sobre blancs. Tothom sap que un negre del qual se sospita que ha atacat una dona blanca és molt més probable que sigui castigat que un blanc que cometi el mateix delictes. Però, paradoxalment, un negre que assassina un altre negre té menys probabilitats de ser castigat que un blanc que comet un assassinat; el tipus de víctima també influeix en el tipus de reacció del sistema penal.

Si ens remuntem en la història del sistema penal, veiem que en els segles XVIII i XIX les diferències de rang i estatus social formaven part de la cultura jeràrquica de la societat i es traduïen en aplicacions diferents de la llei penal. Així doncs, els nobles eren tractats de manera diferent que els comuns. Per exemple, eren multats en comptes de fuetejats, i decapitats en comptes de penjats, o tenien condicions distintes si es quedaven en captivitat. Les diferències d'estatus es consideraven llavors una base legítima per rebre un tracte penal diferenciat (aquestes diferències incloïen les categories local / estranger, classe alta / classe baixa, conegut / foraster).

Aquest tipus de diferències no són acceptables avui dia en els proclamats estats democràtics i de dret, i ja no es troben en les nostres legislacions. Tanmateix, les diferències culturals i de classe continuen operant, encara que de manera més subtil i menys visible. Segons Garland⁴, la dificultat principal per eliminar aquestes diferències és la pervivència dels mecanismes informals que operen a través dels prejudicis que afecten el tracte que dona el sistema penal a determinats grups ètnics i d'estatus, fins i tot després que aquesta discriminació s'hagi il·legalitzat. Aquest fet mostra el profund arrelament dels patrons culturals i la seva resistència al canvi.

En la definició d'una conducta com a delictes també juga un paper important el poder. Els individus i els grups construeixen normes de conducta a partir dels seus propis valors morals i interessos i competeixen entre ells perquè aquestes normes siguin recollides en la legislació penal i perquè el sistema penal actuï quan algú les infringeix. La probabilitat que tinguin èxit, en aquesta competició, està

directament relacionada amb el nivell de poder que posseeixen: com més capacitat d'influència tinguin, més coincidència hi haurà entre els seus valors i interessos i els de la llei i la seva aplicació. En aquest sentit, tornant al cas amb què hem iniciat aquesta reflexió, en l'Operació Wei pot explicar-se que la justícia defensés els interessos dels empresaris tèxtils autòctons enfront de la competència xinesa perquè aquells posseeixen, sense cap dubte, més influència i poder per exercir pressió sobre les autoritats.

Que facin fora els culpables!

Les persones tenim tendència a buscar culpables dels nostres mals fora de nosaltres mateixos, en terceres persones a les quals transferim la culpa; això és el que la teoria psicoanalítica denomina un mecanisme de projecció, que consisteix a projectar cap enfora, cap a altres individus o grups, les nostres pors o culpes. Busquem un *boc expiatori*, un grup o un conjunt d'individus a qui poder culpabilitzar d'aquesta inseguretat que sentim en relació amb la nostra persona o la nostra posició en el món. Intentem transferir les nostres pors separant el bé del mal i identificant individus que representarien aquesta maldat. Els podem elegir pels seus comportaments, però també seguint altres criteris.

Aquestes formes de projecció de les nostres pors poden ser perilloses quan procedeixen d'una col·lectivitat sencera i es dirigeixen a minories i grups marginals, en tot cas sempre a aquells que apareixen com a diferents de la majoria. Al llarg de la història podem trobar exemples d'utilització d'aquest mecanisme amb conseqüències dramàtiques. En el Renaixement, a Europa, prop de mig milió de persones van ser executades, acusades de bruixeria. Durant la Segona Guerra Mundial, Hitler va definir la desviació basant-se en la raça i va condemnar els jueus a l'extermini.

Szasz⁵, en la seva teoria del boc expiatori, considera que hi ha una necessitat fonamental en les persones de confirmar que som bones, innocents i normals i que ho fem designant individus o grups que es desvien d'aquesta “normalitat” en qualsevol sentit com a dolents o pecadors. El boc expiatori actuaria com la personificació simbòlica de la culpa i el pecat, de tal manera que, quan se'l sacrifica, els altres queden absolts de la culpa. A la Bíblia en trobem el cas més conegut, el de Jesús, que va carregar amb els pecats de tota la humanitat per redimir-los.

Des de l'antropologia i la història s'han documentat històries semblants de bocs expiatoris en diverses cultures. Totes les formes de discriminació, tant si es basen en la raça com en el color de la pell o en estils de vida diferents o en altres religions, són en essència variants del mateix fenomen. D'aquesta manera, totes les persones discriminades

poden agrupar-se sota l'epígraf de boc expiatori, tant si ho són per característiques congènites (com la raça o el color de la pell), per atributs adquirits (com la religió o l'orientació sexual) o per una peculiaritat que els atribueixen els altres (com és el cas de les bruixes o els malalts mentals). Les víctimes de discriminació són l'equivalent modern dels sacrificis rituals del boc expiatori.

El fet que resulti molt improbable, sinó impossible, trobar els veritables causants de la nostra inseguret, influeix que, davant la impossibilitat de trobar-ne els culpables, acabem carregant la culpa a un col·lectiu fàcil d'identificar i profer, el qual convertim en el boc expiatori de la inseguret ciutadana. Fa uns anys ho van ser els toxicòmans, actualment ho són els immigrants i les minories ètniques. En aquesta projecció cap enfora tenen un paper important els *mass media*, que faciliten la projecció de la por en tipus d'individus o grups que pertanyen a minories.

Protagonistes de la notícia

El Migracom⁶, observatori i grup d'investigació sobre migració i comunicació, va fer un estudi sobre el tractament informatiu de la immigració a Espanya des de l'any 2002 fins al 2007, sobre una mostra dels mitjans de comunicació espanyols que tenen els màxims índexs d'audiència. De l'estudi es desprèn que guanya pes la presència de la immigració en un bloc de successos en què es destaquen temàtiques com la violència de gènere, en la qual està implicada la població immigrant, del costat masculí, del femení o d'ambdós. A la televisió, als immigrants se'ls continua mostrant lluny i en grups. El protagonisme dels immigrants en les informacions que tracten sobre ells és mínim a la premsa i insignificant a la ràdio i la televisió. Parlen per ells els polítics, els responsables de les organitzacions, els membres de la seguret de l'Estat i altres persones de la societat civil. Només en dos de cada deu unitats informatives, les fonts informatives per opinar o donar la versió dels fets sobre temes relacionats amb els processos migratoris són els mateixos immigrants.

Els mitjans de comunicació continuen sense fer pedagogia de la realitat migratòria. Amb prou feines informen del context sociològic que envolta el procés migratori. Tampoc no s'interessen per explicar les causes de l'emigració des dels països d'origen. Els telenotícies dediquen un temps informatiu important a l'associació de la immigració amb certs successos o actes delictius en què apareix implicada la població denominada com a immigrant i/o vinculada pel país o zona d'origen, bé com a presumptes delinqüents o criminals o bé com a víctimes.

L'informe destaca els canvis produïts en els mitjans de comunicació durant períodes electorals o preelectorals. En aquests períodes, doncs, augmenta el nombre de discursos més directes i discriminatoris. Per exemple, augmenten les associacions indègudes entre immigració i delinqüència. Vegem-ne un exemple de la premsa: "El PP promet un pla de xoc per pal·liar els efectes de la immigració" era el titular sobre les propostes d'aquest partit polític que el diari ABC va publicar el 23 de maig de 2007. En el desenvolupament textual s'informava que "Alberto Fernández va anunciar que, si governa Barcelona, dedicarà la primera setmana a presentar un pla de xoc sobre immigració". L'associació entre immigració i vio-

“Els grups majoritaris incorporen els prejudicis persistents entorn de les minories ètniques i dels estrangers i acaben creient que aquestes creences són fruit de les seves pròpies experiències”.

lència quedava clara, però no solament per part del polític, sinó també per part de la línia editorial del diari, ja que, a la mateixa altura visual que el fragment reproduït, hi apareixia el titular d'una segona notícia: “Trías defensa la instal·lació de càmeres de videovigilància als carrers més conflictius”.

Els manuals sobre el tractament de la immigració suggereixen que les notícies sobre la immigració han d'abondar en profunditat els contextos sociològics i la vida quotidiana dels immigrants. Tanmateix, poques vegades són notícia informacions sobre el dia a dia dels immigrants en la seva vida domèstica, laboral, festiva o cultural. Aquests detalls solen ser abordats com a nota positiva o anecdòtica, complementaris a les altres informacions habituals, com l'Operació Wei, que solen ser més impactants. Per als mitjans, és notícia l'immigrant com a delinqüent o com a víctima, però no els contextos sociològics de l'arribada ni les dinàmiques quotidianes una vegada es troben “entre nosaltres”. Aquestes dades són imprescindibles per formar els receptors de la població autòctona sobre la realitat migratòria i evitar els estereotips erronis dels “altres”.

El “delicte” de ser immigrant

La qüestió de la relació entre immigració i delinqüència, o entre minories ètniques i inseguretat, va entrar de ple en el debat públic a partir dels anys noranta. Paral·lelament, els estudis criminològics han recobrat l'interès per aquest tema i s'han realitzat investigacions basades principalment en estadístiques oficials procedents de les detencions policials, dels tribunals i de l'Administració penitenciària. Aquestes dades no han estat contrastades encara amb enquestes de victimització o autoinculpació a gran escala, centrades en la població immigrant o pertanyent a minories ètniques, que donarien una imatge més real de la delinqüència existent. Per reflexionar entorn de la idea de Garland, citada anteriorment, segons la qual les diferències culturals i de classe continuen operant dins el sistema penal, recollirem alguns factors que intervenen en la sobrerrepresentació dels immigrants i les minories en el dit sistema.

El sexe i la franja d'edat on hi ha majors percentatges de delinqüència coincideixen amb el sexe i la franja d'edat on trobem més representants dels grups d'immigrants.

Si analitzem la delinqüència coneguda en la majoria de societats occidentals i, en concret, el grup de persones que delinqueix, veurem que la característica que més es repeteix és que són homes i que són joves. Per tant, el grup més criminogen estaria constituït per homes joves. Paral·lelament, si analitzem el col·lectiu d'immigrants que resideix a Espanya,

veurem que majoritàriament està format per homes joves. Així doncs, l'edat mitjana dels immigrants procedents de l'Àfrica és de 28 anys, i entre els iberoamericans i ciutadans de l'Europa de l'Est, de 32 anys⁷.

Els membres de minories ètniques són més vigilats i identificats a causa de l'aplicació de les lleis de control de la immigració.

La infracció de les lleis d'immigració és una infracció administrativa –amb alguna excepció que comentarem més endavant–. No es tracta d'una infracció penal; és a dir, no és un delicte. No obstant això, molt sovint, quan la policia identifica i/o deté un immigrant en situació irregular, li dóna el mateix tracte que si es tractés d'un delinqüent, fins i tot sense existir cap infracció penal. Un segon problema és que davant els ulls de la ciutadania es va reforçant una imatge de l'immigrant com a criminal. A més, la visibilitat d'aquests grups és més gran perquè sovint presenten característiques externes diferents de les de la majoria autòctona.

Un exemple el trobem als centres d'internament d'estrangers en situació irregular que esperen ser deportats. Aquests centres tenen un règim molt similar al d'una presó, però els interns tenen menys drets que els presos comuns. Molts d'ells tenen una història de llarga residència al país on són internats i formaven part d'una de les minories establertes al país. En aquests centres conviuen delinqüents amb individus l'únic conflicte dels quals amb la llei és la situació irregular com a immigrants.

Recentment a Itàlia la immigració clandestina ha deixat de ser una infracció administrativa per esdevenir una infracció penal. El Senat italià va aprovar, el 2 de juliol de 2009, la llei de seguretat, que introdueix el delicte d'immigració clandestina i crea les polèmiques patrulles de ciutadans contra la delinqüència. Amb la nova llei, l'immigrant indocumentat pot rebre una multa de cinc mil a deu mil euros i ser expulsat. La permanència màxima en centres d'internament d'estrangers s'allarga i passa de dos a sis mesos. Aquest cas és un exemple molt clar de com a través de la legislació penal s'ha construït un nou “delinqüent”. Em pregunto qui són les víctimes del delicte d'immigració clandestina. Una vegada més, els delinqüents i les víctimes es confonen.

La presó s'utilitza de manera més contundent amb els immigrants: presenten ràtios més altes de presó preventiva i tenen més dificultat per accedir a beneficis penitenciaris.

A Europa hi ha hagut un increment molt important, des dels anys noranta, del nombre de presos estrangers, particularment a la presó preventiva i en joves. A Espanya és a partir de l'any 2000 quan l'increment del nombre de presos preventius estrangers es dispara, alhora que el nombre de pre-

A la pàgina anterior, intervenció de llaunes de beguda a venedors il·legals durant les festes de Sants, el mes d'agost passat. A la pàgina 58, control d'emigrants al port barceloní. A l'obertura de l'article, intervenció dels Mossos d'Esquadra per ordre judicial en una setantena de tallers tèxtils clandestins de Mataró, el 16 de juny de l'any passat.

ventius nacionals es redueix de manera important, fins al punt que, actualment, hi ha més presos preventius estrangers que nacionals. Quant al total de presos que compleixen condemna (condemnat), la tendència és la mateixa, encara que el percentatge en relació amb els nacionals no és tan alt.

Entre les explicacions que es donen a aquesta explosió en el nombre d'interns estrangers, hi trobem el tipus de delictes responsables de l'augment de la població penitenciària en les últimes dècades: el tràfic de drogues i els delictes contra la propietat són el tipus de delictes que causen més detencions d'estrangers. Es tracta de delictes contra la "seguretat personal", que, com ja hem dit, són els que més

els estrangers *a priori* tenen un risc més elevat de ser sentenciats a presó preventiva, sobretot perquè no disposen d'un lloc permanent de residència. Es tracta d'una discriminació indirecta; és a dir, formalment el tracte que es dona als detinguts és el mateix, no hi ha lleis distintes per a grups distintos, però en la pràctica la llei és discriminatòria en la seva aplicació perquè, per exemple, s'aplica principalment a persones sense un domicili estable o sense una feina fixa. Les normes són formalment neutrals, però indueixen el sistema de justícia penal a una pràctica esbiaixada.

La conclusió és, doncs, que hi ha una discriminació indirecta en l'aplicació de les normes penals, que es reflecteix en

L'estat de dret ja no accepta el tracte diferenciat dels delictes segons l'estatus, però perviuen mecanismes discriminatoris informals que perjudiquen certs col·lectius. A les imatges, immigrant asiàtic a Badalona, Fèlix Millet sortint de la Ciutat de la Justícia i petita delinqüència a la Rambla.

persegueix l'Estat. Un dels desencadenants és l'aplicació d'una política repressiva contra els mercats de la droga, en els quals l'oferta és gestionada principalment per persones pertanyents a minories ètniques. A Catalunya, set de cada deu estrangers que són a la presó hi són per aquests dos tipus de delictes. Un altre motiu que explica l'augment de la presència d'estrangers a la presó, en aquest cas dels que compleixen una condemna, és que tenen més dificultats per accedir als beneficis penitenciaris en general i a la llibertat condicional o els permisos de sortida. Per tant, el fet que l'estada dels estrangers a la presó sigui més llarga fa incrementar la proporció d'estrangers a la presó.

La diferència més significativa es troba a la presó preventiva. Les condicions legals estan construïdes de manera que

la sobrerrepresentació d'immigrants i minories en el sistema de justícia penal.

En el sistema penal hi ha diversos nivells de discrecionalitat on les institucions o les persones prenen decisions que poden estar basades en els seus prejudicis i que, al final, poden constituir un filtre que vagi seleccionant, en les distintes fases del sistema penal, els que seran perseguits, detinguts, processats i empresonats. El primer filtre és la decisió sobre quines conductes antisocials es tipifiquen com a delictes i quina pena se'ls atribueix; després hi ha la decisió de quins delictes es perseguiran més; l'elecció de quins grups seran més vigilats i identificats; les decisions al jutjat de guàrdia: temps de detenció, accés a un advocat de pagament o de torn d'ofici, fiança, accés a un intèrpret, etc.;

les decisions en els tribunals: tipus de pena que sol·licita el fiscal, aplicació de circumstàncies agreujants o atenuants, substitució de la pena de presó, etc.; les decisions durant l'empresonament: classificació inicial, accés a treball o a activitats, valoració de l'equip de tractament, etc.; i, finalment, les decisions al jutjat de vigilància penitenciària: accés al tercer grau i a permisos, concessió de la llibertat condicional, etc.

A Espanya la legislació penal fixa en tres anys la condemna màxima per delictes financers, però són delictes poc perseguits perquè impliquen investigacions molt complexes. En canvi, el delicte de tràfic de drogues a petita escala està molt

les minories ètniques és també una profecia que s'“auto-compleix”. Com que no comprenen els mecanismes legals i socials subjacents, els grups majoritaris incorporen els prejudicis persistents entorn de les minories ètniques i els estrangers i acaben creient que aquestes creences són fruit de les seves pròpies experiències i no dels seus prejudicis. Així doncs, si més d'un terç de la població penitenciària als països de la Unió Europea pertany a minories ètniques i/o són estrangers, el ciutadà mitjà no qüestionarà aquesta situació, sinó que la interpretarà com una prova que les minories i els estrangers són “delinqüents”; és a dir, prendrà la conseqüència com la causa i la profecia es complirà. **M**

perseguit. Un exemple paradigmàtic és la Sentència 982/2005 del Tribunal Suprem, que va condemnar un africà que havia venut heroïna per valor de cinc euros a tres anys de presó.

Els moments d'incertesa econòmica amb crisi i pèrdua de llocs de treball, com l'actual, contribueixen que els ciutadans mostrin una gran reticència que els estrangers siguin posseïdors dels mateixos drets que ells. De la mateixa manera, per conveniència política, s'estén el rumor que els immigrants contribueixen a la desocupació i a la delinqüència, la qual cosa representa una amenaça per als ciutadans autòctons. La societat aleshores tendeix a buscar una explicació fàcil, una causa fàcil de visualitzar, un boc expiatori en què poder concentrar pors i detencions, cosa que actualment ha trobat en els immigrants i les minories ètniques. La criminalització de

Notes

- 1 Bauman, Z. (2006). *Liquid Fear*. Cambridge: Polity.
- 2 Article 1 de la *Declaració sobre els principis fonamentals de justícia per a les víctimes de delictes i de l'abús de poder*, adoptada per l'Assemblea General de Nacions Unides a la Resolució 40/34, de 29 de novembre de 1985.
- 3 Becker, H.S. (1966). *Outsiders. Studies in the sociology of deviance*. Nova York: Free Press.
- 4 Garland, D. (1990). *Punishment and modern society: a study in social theory*. Oxford: Clarendon Press.
- 5 Szasz, T.S. (1971). *The manufacture of madness: A comparative study of the inquisition and the mental health movement*. Londres: Routledge & Kegan Paul.
- 6 Migracom (2007). Informe: *Tratamiento informativo de la inmigración en España*. Madrid: Dirección General de Integración de los Inmigrantes, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Disponible a: www.migracom.com/linea.
- 7 Dades extretes de Cea, M.A. (2007). *Inmigración, racismo y xenofobia en la España del nuevo contexto europeo*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.